

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Joi'a si Duminec'a.
Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLII.

prenumera:
la post. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmonda 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru flacare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 28.

Dumineca, 8 20 Aprile

1879.

Brasiovu, 7 (19) Aprile.

Istoricii viitori candu voru scrie despre timpul nostru ilu voru numi epoc'a asasinatelor politice. Nici intr'unu timpu nu s'au comis atatea atentate in contra vietii celor puternici cá acuma. Este acést'a cuintesenti'a civilisatiunei nóstre moderne? — Nu scimu cumu va fi judecat'a veacului viitoriu asupra starei esceptionale in care se afla societatea de astadi europeana, dér' aceea cá nu e senatós'a, cá este o stare de suferintia, care recere o grabnica leuire, credemu cá istori'a o va constatá la tóta intemplarea.

Péna acuma se dicea, cá numai popórele romanice, cari traiescu in clim'a cea calda sudica sunt aplecate dela fire spre conjuratiuni, cá numai tierile locuite de ele sunt vat'r'a tuturor revolutiunilor. Cine va mai sustiené asia ceva dupa esperiintiele cu Socialistii din Germani'a si cu Nihilistii din Russi'a? Déca nu altuceva, apoi de si-guru, cá sirulu celu lungu de atentate severitate in contra capetelor incoronate si a persóneloru de autoritate publica ne spune destulu de elocentu, cá nici tierile nordice nu sunt ferite de periculele revolutiunilor interioere.

Din ce provine ból'a interioera de care suferé astadi atatu de cumplitu puternicele imperatii ale Nordului? Este ea unu efluxu alu progressului, alu culturai si alu libertatii mai mari? Acést'a nu se póte admite, cáci vedemu cá tocmai in Russi'a, care e neasemenatu mai puçinu inaintata cá Prusso-Germani'a sectele revolutiunarie sporescu mai multu si conjuratiunile sunt mai dese si mai mari cá ori si unde. Adeveratu cá este fórte mare numerulu acelor'a, cari tienu cá prin aceea cá voru pune pedeci progressului popóreloru le voru feri de asemeni rele. Ei voru fi aplecati a sustiené si acuma cu privire la Russi'a, cá chiaru acele puçine radie cari au strabututu in imperiulu acel'a vastu prin intunereculu despotismului au nascutu infricosiatulu Nihilismu.

Ide'a acést'a nu e nou si se vede, cá predomnesce in momentele de faci'a chiaru si in consiliulu imperatésu dela Petersburg. Dela inceputulu civilisatiunei omenesci s'au luptatu si se lupta dóue pareri capitale cu mare inversiunare un'a cu alt'a. Cea d'antaiu, pe care amu poteau-o numi parerea celor mai tari, este, cá lumin'a prea mare strica ochiloru masei poporului, cá 'lu póte orbí, cea de a dou'a, parerea celor mai slabi este, cá lumin'a mai mare tocmai intaresce puterea ochiloru, cáci ii face se véda si se distinga mai bine. Intre aceste doué pareri extreme se indésa apoi inca un'a, care representa unu compromis intre ideile retrograde si progressiste, si care pretinde, cá ochii se se dedé numai incetinelu cu lumin'a, progressu se fia, inse numai unu progressu gradatu si bine cumpanitu, cáci acést'a corespunde mai multu desvoltarei naturale.

Parerea din urma predomnesce astadi in Europ'a si 'si afla espressionea s'a cea mai inalta in sistemulu de guvernare constitutiunalu. Russi'a face si a facutu esceptione si in privinti'a acést'a. Marele imperiu alu Tiarului este guvernatu numai si numai de vointi'a acestuia, si poporulu e datoriu se asculte de ea. Cu tóte aceste nu se póte negá cá s'au facutu si se facu progresse si in Russi'a, dér' incetu, fórte incetu. Acei ce conduc destinele statului russescu nu se potu dedá cu ide'a de a jertfi puçinu din puterea si influinti'a lor in favorulu peporului.

Armat'a russésca se întorce dintr'unu resbelu crancenu, care a costatu dieci de mii de vietii si sute de milóne. I s'a disu cá acestu resbelu l'a portatu pentru liberarea popóreloru din Orientu. Ce a dobénditu poporulu russescu de aci? Sórtea lui se remana totu aceea, se nu se imbunatátésca intru nimicu, se nu se faca si elu partasiu la libertatile ce le-a castigatu pentru alte popóre mai

mici? Aceste intrebari trebuie cá si le-au pusu toti russii cugetatori in timpul din urma. Nemultiamirea ce domnesce in Russi'a nu provine inse numai din reflectiunile de natur'a acést'a. Ea are o cauza mai grava. Este unu reu invecitu de care suferé organismulu statului russescu, unu reu care bantuie mai multu séu mai puçinu si pe celelalte state, care produce acele friguri periculóse, a carora productu sunt dese atentate si acestu reu capitalu si fundamentalu este — coruptiunea.

Acestu reu amenintia cumplitu societatea europeana de unu timpu incóce, tocmai de candu s'a proclamatu cá o macesima de statu sentinti'a cea mai coruptátore dintre tóte cá: „Forti'a priméza drep-tulu“, cu alte cuvinte cá celu mai tare intotdeauna trebuie se fia celu mai in dreptu si celu mai scutitu de responsabilitate. Eata reulu reloru, eata ce a produsu conjuratiunile si atentatele in Russi'a, cari sunt o pata a timpului de faci'a!

In memori'a iubileului din 24 Aprile 1879.

(Adres'a de felicitare a Reuniunei femeiloru romane din Brasiovu cátra Maiestatea S'a Imperatés'a-Regina.)

Cu ocaziunea serbarei nuntei de argintu a prea inaltiloru nostri Suverani a tramisu Reuniunea femeiloru romane din Brasiovu o adresa de felicitare cátra Maiestatea S'a Imperatés'a-Regina Elisabet'a, prea gratiós'a Patróna a Reuniunei. Acést'a adresa a fostu predata eri de cátra Presiedint'a Reuniunei, domnului Comite Supremu alu Brasiovului, cu rogarea, cá se-o astérna la peciórele inaltulu tronu alu Maiestatii Sale. Adres'a este prea frumosu adiustata, tiparita cu litere de auru si legata fórte elegantu si cu gustu in atlasu de matasa rosia. Pe din afara e scrisu cu litere mari: „Reuniunea Femeiloru Romane prea gratióssei sale Patróné Elisabet'a.“ In intru: „In memori'a iubileului din 24 Aprile 1879“ — „Maiestatii Sale Cesareo Apostolice-Regesci prea Inaltiatéi nóstre Dómné.“

Tecstulu Adresei este urmatoriulu:

Maiestatea Vóstra!

Pré Inaltiatá si pré Gratiósá Dómná!

Diorile unoru dile mai senine, dupa seculi intunecosi de sclavia ai poporului Romanu, au incuragiatu pe femeile Romane din Brasiovu a infintiá la anulu 1850 o Reuniune pentru educatiunea si instructiunea fetiteloru orfane.

Aceasta Reuniune a revarsatu si revarsa daruri fecunde asupra poporului romanu pregatindu mame demne, care se crésca generatiuni brave, si se scie plantá in anemele fiiloru sei iubire si devotamentu pentru Inaltulu Tronu si scump'a nóstra Patria.

Maiestate! Aventulu celu d'antaiu, ceta luat acést'a Reuniune, prim'a intre Romani, avemu a'lu multiami Inaltei bunevointie si generositatii, cu care Maiestatea Vóstra V'ati induratu pré gratiosu a-o imbraçisiá la anulu 1854 chiaru din incidentulu pré fericitei Vóstre casatorii, luandu'o cá adeverata Mama sub scutulu Vostru puternicu.

Maiestate! Precumu amu fostu atunci fericite a salutá in Maiestatea Vóstra pe Inalt'a Patróna a Reuniunei nóstre, asia ne semtimu si acum indoitu fericite, pe langa depunerea omagieloru nóstre, a dá espressione bucuriei, care imple anemele nóstre in momentulu, candu pré Inalt'a Patróna a acestui institutu isi serbéza iubileulu de 25 ani ai pré fericitei casatorii cu Maiestatea Sa Pré Bunulu nostru Monarchu.

Maiestate! Petrunse de acést'a bucuria inaltiamu astadi rogatiuni ferbinti cátra celu Atotpoternicu cá se tiena pe Maiestatea Vóstra si pe Maiestatea S'a Inaltulu Vostru Soçiu inca multi

ani pentru fericirea popóreloru, care se afla sub gloriosulu sceptu habsburgo-lotaringicu.

Se traiti Maiestatea Vóstra!

Traiésca Maiestatea S'a Augustulu Nostru Monarchu!

Traiésca Intrég'a Dinasthia!

Ale Maiestatii Vóstre.

Brasiovu, in 24 Aprile 1879.

Pré supuse serve:

Comitelulu:

Elen'a G. Ioanu Presiedinta	Mari'a Secarianu Cassieritia
Sevasti'a I. Muresianu	Mari'a I. Davidu.
Elen'a Baiulescu	Hareti Stanescu
Mari'a de Prunkul	Elen'a Gärtner.
Elen'a Densusianu	Elen'a Boltres
Mari'a I. Priscu	Mari'a Popea.

Damu locu mai la vale unui articulu privitoriu la starea bisericeí romane gr.-cat., pe care ilu recomandam deosebitei atentiuni a cetitoriloru nostri, cu deosebire acelor'a, pe cari i intereséza mai de aprópe cestiunea despre care se tractéza in elu. Dupa ce ilu vomu fi publicatu intregu vomu face si noi observarile nóstre.

Cugete de Pasci

despre starea bisericeí romane gr. cat.

Schimbarile de episcopi prin ocuparea scaunului archipastorescu alu Oradiei-mari si prin grabnic'a delaturare a doliului veduvitei episcopie a Gherlei, au sternitu in mintea si anima nóstra varie cugetari si semtieminte si ne facura se meditamu intr'o óra de otu asupra starei bisericeí nóstre gr. c., a acestei Cenusiotce intre diferitele confessiuni crestine si necrestine din imperiulu austro-ungaru. Eata aici câteva din rezultatele meditatiuniloru nóstre:

Candu S. Scaunu apostolicu din Rom'a si Maiestatea S'a imperatulu si regele apostolicu Franciscu Iosifu I in 1853 infintiara nóuele episcopie romane gr.-cat. de Gherl'a si Lugosiu, si le facura d'impreuna cu diecesea Oradiei, sufragane metropoliei de A-Iulia si Fagarasiu, spre a formá impreuna o provincia eclesiastica a Romaniloru gr.-c. („in ecclesiasticam provinciam Graeco-catholicam unitam lingvae Romanicae apostolica auctoritate perpetuo erigimus et institumus“, suna cuvintele bulei pontificali). in urmare acestui faptu de inalta gratia imperatésca si papale a fostu mare bucuri'a in Israelulu Romaniloru uniti. Ei isi vedea implinita un'a din vechiele dorintie: metropoli'a A-Iuliei seu Belgradului restaurata. In cele dóue diecesi nou infintiate vedea nóue focularie de cultura religiós'a morale si natiunale a romanimeí din cestiunatele parti. Intru inmultirea demnitariloru bisericesci, ceva mai binisioru dotate, li se parea inmultite resursele pentru crescerea si educarea a mai numerosi teneri, si deci pentru sporirea intieligencei nóstre. Prin unirea a tóte patru diecese intr'una provincia bisericesca sperá reinvierea si estinderea preste toti Romanii uniti a institutiuniloru canonice constitutiunali-sinodali, cari mosi de stramosii nostri le practicase in Ardélu neturburati si neimpedecati inainte de 1848, ba si in secele mai de multu trecute, candu ei gema sub greutatea celor mai desastróse referentie sociali-politice.

Temeiulu tuturoru acestoru si asemeni sperantie, vise si visiuni erá, pre langa spiritulu la parere mai umanitariu, timpul nou, neclatit'a loru fidelitate cátra inalt'a casa domnitória si cátra patria, care o documentara Romanii, cá tot-déun'a, asiá si in furtunosii ani 1848/49, sacrificandu-se din ei 40,000 de insi pentru tronu si patria. „Justele postulate ale natiunei romane — isi diceá dinsi pre acelu timpu — ce e dreptu nu se implenira tóte, drepturile ei natiunali neprescriptibili nu se acordara din caus'a a varie ratiuni de statu; dér' éca fidelitatea poporului rom. si insemnatarea lui in statu si pentru statn la locurile pré inalte e totusiu recunoscuta; éca celu puçinu in biserica ni-se lasa campu mai liberu, mai largu, si ni se dau mediulóce mai multisóre, spre a ne poté desvoltá celu puçinu acolo cá Romani si a duce una viétia natiunale.“

